

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 14. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: Fredag den 16. januar 2015
Tidspunkt: Kl. 10.00
Sted: Vær. 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Jacob Lund (S), Helge Vagn Jacobsen (RV), Holger K. Nielsen (SF), Nikolaj Villumsen (EL), Jakob Ellemann-Jensen (V) og Lars Barfoed (KF).

Desuden deltog: Udenrigsminister Martin Lidegaard.

Punkt 1. Rådsmøde nr. 3364 (udenrigsanliggender) den 19. januar 2015

Udenrigsministeren ville forelægge punkterne udenrigsrådsmødet til orientering. Den Fælles Udenrigstjeneste (FUT) havde foreslået, at man på hvert månedligt møde skulle have en strategisk drøftelse, og denne gang ville den handle om EU's relationer til Rusland. Der var sket mange frygtelige ting på det udenrigspolitiske område siden sidst, her tænkte han ikke mindst på angrebet på Charlie Hebdo i Frankrig.

1. Rusland

– Politisk drøftelse

Rådsmøde 3364 – bilag 1 (samlenotat side 2)
EUU alm. del (13) – bilag 609 (fortroligt) (udenrigsministeriets notat af 21/7-14 vedr. Ukraine)(papiromdelt på rådsmøde 3330 – bilag 4, dtfo.ft.dk)
Rådsmøde 3330 – bilag 5 (rådskonklusioner - Ukraine)
Udvalgsmødereferat:
EUU alm. del (13) – bilag 610 (fortroligt) (skriftlig forelæggelse (FO) vedr. yderligere sanktioner mod Rusland i lyset af situationen i Ukraine) (papiromdelt på Rådsmøde 3330 – bilag 3, dtfo.ft.dk)

Udenrigsministeren: På dette rådsmøde er der lagt op til en strategisk drøftelse af EU's relationer til Rusland. Emnet er på dagsordenen efter ønske fra især EU's udenrigsrepræsentant Mogherini. Mogherini har således foreslået, at EU overvejer at række hånden frem mod Rusland i forsøget på at fremme en acceptabel løsning i Ukraine konflikten.

Det er positivt, at EU-landene får lejlighed til at drøfte EU's politik i forhold til Rusland på dette rådsmøde. Det er vigtigt, at vi jævnlige drøfter EU's samlede tilgang til Rusland med henblik på at sikre fælles fodslag. Selv de store EU-lande har svært ved at påvirke Rusland hver for sig. Derfor har vi 28 medlemslande en fælles interesse i at søge at påvirke Rusland ved at optræde i samlet flok. Det er måske det allerbedste eksempel på betydningen af, at EU står sammen i en verden, der bliver større, og hvor der er flere konflikter. En måde at fremme fælles EU-optræden over for Rusland er, at EU's udenrigsrepræsen-

tant søger at styrke dialogen med Rusland. Men det er naturligvis vigtigt, at Mogherinis dialog med russiske repræsentanter sker på grundlag af en fælles EU-linje.

Hvad angår EU's fælles linje i forhold til Rusland, er det væsentligt at skelne mellem det korte og det længere sigt. På kort sigt må EU's politik i forhold til Rusland i høj grad afhænge af, hvordan Rusland agerer over for Ukraine. Fra EU's side har vi gjort det meget klart, at Ruslands brud på folkeretten over for Ukraine er uacceptabel i Europa i det 21. århundrede. Regeringen lægger vægt på, at EU er tro mod de værdier, som unionen bygger på. Af hensyn til EU's troværdighed og gennemslagskraft over for Rusland må udgangspunktet være, at sanktionerne rettet mod Rusland videreføres, så længe Rusland fortsætter de destabiliserende tiltag over for Ukraine. Samtidig må budskabet til Rusland fortsat være, at sanktionerne kan blive lempet, hvis Rusland både i ord og konkret handling bidrager til en acceptabel politisk løsning i Ukraine konflikten.

I har måske set i Wall Street Journal, at der for ganske nylig er blevet lækket et internt diskussionsoplæg til vores drøftelse på mandag. Det er jo altid uheldigt, når den slags dokumenter bliver lækket, fordi man kan få indtryk af, at det er en EU-holdning, men det er altså alene et udspil udarbejdet af udenrigsrepræsentanten og FUT, som indeholder nogle forslag til, hvordan EU kan genoptage dialog og samarbejde med Rusland. F.eks. foreslås det i papiret, at EU genoptager de formelle dialoger inden for en række ressortområder, såsom visumliberalisering og energi med det udgangspunkt og håb, at udsigten til sådanne EU-indrømmelser kunne fremme en mere konstruktiv russisk rolle i Ukraine konflikten. Der bliver jeg nødt til at sige, at regeringen mener, det er for tidligt at begynde normalisere EU-Rusland-relationerne. Vi ønsker at se en konkret og markant positiv udvikling, hvad angår Ruslands destabiliserende tiltag over for Ukraine, og vi tror og håber, der vil være bred opbakning til den holdning i EU.

I EU's dialog med Rusland må fokus på kort sigt være at øve indflydelse på håndteringen af Ukraine konflikten. Det ville bl.a. være nyttigt, såfremt EU kunne deltage i forhandlingerne om Ukraine konflikten i det såkaldte Normandietformat, hvor Tyskland, Frankrig, Rusland og Ukraine er med. Såfremt den formelle dialog mellem den russiske udenrigsminister og EU's udenrigsrepræsentant genetableres, bør denne dialog også benyttes til at drøfte internationale emner, hvor EU har en interesse i at have en dialog med Rusland. Det gælder emner som Arktis, Afghanistan, Irans atomprogram, Syrien og andre internationale konflikter. Indtil der er fundet en acceptabel løsning i Ukraine konflikten, er det imidlertid vigtigt, at EU undgår tiltag, der kan opfattes som om EU's politik i forhold til Rusland er tilbage i "business as usual". Derfor bør EU foreløbig bl.a. afholde sig fra at genoptage topmøderne med Rusland.

Mogherini har også foreslået, at EU overvejer at etablere en formel dialog med Den Eurasiske Økonomiske Union. Rusland er klart det tungeste medlem af denne union, der også har Hviderusland, Kasakhstan og Armenien som medlemmer. Her er regeringens holdning, at EU i første omgang må have en intern drøftelse af perspektiverne for en eventuel politisk dialog mellem EU og Den Eurasiske Økonomiske Union. En eventuel

dialog med Den Eurasiske Økonomiske Union bør i givet fald afstemmes med Ruslands adfærd i Ukraine konflikten.

Mulighederne for dialog mellem EU og Rusland vanskeliggøres af den omfattende russiske propaganda. Russisk misinformation om bl.a. Ukraine konflikten og EU skaber misforståelser og en opfattelse af, at vi er hinandens modstandere. Den russiske propaganda kommer derfor til at stå i vejen for løsninger. Derfor har jeg sammen med mine britiske, estiske og litauiske kolleger netop opfordret til, at EU sætter sagen på dagsordenen med forslag til drøftelse af en række ideer. Det handler bl.a. om, at EU skal være bedre i stand til at imødegå russisk propaganda med objektive, saglige informationer.

På nuværende tidspunkt er det vanskeligt at drage faste konklusioner om EU's langsigtede, strategiske politik i forhold til Rusland. Det skyldes, at det er vanskeligt at forudse, hvordan Rusland fremover vil agere i Ukraine konflikten. Men på længere sigt vil det være i EU's interesse at søge at genetablere samarbejde med Rusland inden for en bred vifte af områder. Et EU-Rusland-samarbejde på det økonomiske område er blandt andet oplagt. Erfaringerne med EU's samarbejde med Rusland forud for Ukraine konflikten viser dog, at vi ikke skal have for høje forventninger til udbyttet af et fornyet samarbejde med Rusland. Selv forud for Ukraine konflikten var det vanskeligt for EU at styrke det økonomiske samarbejde med Rusland, og det var vanskeligt for EU at forbedre markedsadgangen til Rusland for EU's virksomheder. Forhandlingerne om en ny, generel EU-Rusland samarbejdsaftale lykkedes ikke, fordi Rusland ikke ønskede at inkludere et kapitel om lempeligere vilkår for handel og investeringer. Rusland overholder fortsat ikke sine WTO-forpligtelser på en række områder.

Samlet set er det regeringens holdning, at døren for EU's politiske dialog med Rusland skal holdes åben. Denne dialog skal dog i første omgang fokusere på mulige løsninger i Ukraine konflikten. Samtidig bør eventuelle EU-indrømmelser over for Rusland kobles med russiske indrømmelser over for EU. Genoptagelse af EU-Rusland topmøder, genoptagelse af formelle EU-møder med Rusland på ministerniveau og andre EU-skridt i retning af normalisering af samarbejdet med Rusland og Den Eurasiske Økonomiske Union må ledsages af russiske indrømmelser.

Jakob Ellemann-Jensen bad ministeren uddybe, hvad det ville indebære for EU at række ud. Han mente også, det var nødvendigt at stå fast på sine principper, især over for Rusland, der har en særlig opfattelse af, hvad fasthed er. Jakob Ellemann-Jensen havde ikke læst det lækkede papir, men en normalisering af visum- og energiområderne ville i hans optik være et knæfald, hvor man accepterer, at Rusland spiller Risk med Europa og inddrager de dele af deres såkaldte interessesfære, det passer dem. Udenrigsministeren vil også undgå normaliserende tiltag, men hvad kan vi give, og hvad kan man forvente at få igen? Rusland rykker hele tiden et skridt frem og etablerer dermed nye udgangspunkter. Med annekteringen af Krim har Rusland ændret spillepladen. At kalde Rusland for uforudsigelig, var en underdrivelse. For et år siden havde man slet ikke kunnet forestille sig den nuværende situation.

Holger K. Nielsen kaldte processen for noget rod. Det virkede amatøragtigt, at udenrigsrepræsentantens lækkede papir var så langt væk fra medlemslandenes, herunder Danmarks, holdning. Har hun ikke talt med nogen først? Temadrøftelser var en god ide, men et rod som det her, hvor man viser en splittelse i EU, var ikke hensigtsmæssigt. Holger K. Nielsen spurgte, om Normandietformatet – som primært Tyskland og Frankrig stod for – var et udtryk for, at EU og Mogherini havde spillet sig ud af banen. Det måtte give anledning til eftertanke, at EU stod så svagt. Holger K. Nielsen gik ud fra, at udenrigsrepræsentantens forslag om at gøre indrømmelser måtte være baseret på nogle analyser, der indikerer et momentum. Hvis man skulle give sig, måtte det være i forventning om, at Rusland ville gøre det samme. Diskuterer man sådanne analyser? Og var der et andet momentum nu end for et halvt år siden? Det er ikke nødvendigvis dårligt at smide det første kort, hvis der er en forventning om, at der bliver smidt et tilbage. Der måtte være nogle overvejelser om det i FUT eller Udenrigsministeriet.

Lars Barfoed sagde, at selv om det var en strategisk drøftelse, Mogherini ville have, foregik diskussionen ud fra samlenotatet og forelæggelsen at dømme snarere på det taktiske niveau – hvem smider et kort først. En strategisk diskussion må handle om det lange stræk, hvor man vil hen, og hvordan man vil opnå det. Her mangler man at vide, hvad Mogherini forestiller sig at Rusland gøre skal for at man kan lempe på sanktionerne. Hvis man lemper på sanktionerne, bare Rusland undlader at tage nye aggressive skridt, kan de skridt for skridt øge presset mod det frie Europa. Det er uacceptabelt, der må en håndfast adfærd og en langsigtet strategisk tænkning til. Hvad var den langsigtede målsætning for Krim og det østlige Ukraine? Lars Barfoed mente, det burde være, at Rusland trækker sig tilbage fra Krim og anerkender Ukraine som en selvstændig stat.

Nikolaj Villumsen kaldte forholdene i det østlige Ukraine forfærdelige, bl.a. var en bus blevet angrebet. Hvordan kunne man få en dialog?

Jacob Lund sagde, det var vigtigt at være i dialog med mennesker, man er i konflikt med, så konflikten ikke eskalerer. Man skal ikke tilbage til middelalderlige tilstande i Europa, hvor man småstjæler arealer fra hinanden. Der er sikkert syndere på begge sider, problemet er, at befolkningen lider. Derfor må man forklare russerne, at de må indgå i en fornuftig dialog om deres adfærd over for Vesten.

Udenrigsministeren medgav, at lækket af udenrigsrepræsentantens udmelding var uheldig, fordi det kan splitte EU. Han troede – og håbede – dog, at det i stedet ville ende med, at medlemslandene rykker tættere sammen og står fast. Forhandlingssituationen var lige på vippen. Han vidste ikke så meget mere end udvalget, men den sidste måned havde der været færre dræbte og færre anslag på jorden, mens der samtidig blev transporteret våben til Ukraine. Der var potentiale for optrapning. I den situation er det vigtigt, at man ikke ryster på hånden, men viser, at man er parat til at lempe sanktionerne, hvis der rent faktisk sker fremskridt i form af tilbagetrækning af våben og tropper og der kommer en reel grænse mellem Rusland og Ukraine, hvor tropper ikke flyder over.

Dialogen kunne genoptages i forbindelse med de områder i verden, hvor russisk bidrag er nødvendigt for en politisk løsning, som f.eks. Syrien. Her har Rusland en mulighed for at vise politisk velvilje og komme ind i et diplomatisk rum, uden at det er koblet til Ukraine. Det samme gjaldt Arktis, hvor man – 7-9-13 – ikke havde nogen konflikter med Rusland, hvis reaktion på den danske delsubmission vedrørende det arktiske område var afdæmpet.

Et mere følsomt spørgsmål var, hvordan Den Eurasiske Økonomiske Union fremover kan interagere med EU. Uanset hvordan Ukraine konflikten udvikler sig, vil der blive behov for at diskutere spillereglerne for de lande, der er tilknyttet Den Eurasiske Økonomiske Union, men samtidig ønsker økonomisk samkvem med EU, og for de lande, der gerne vil være EU-relaterede, altså Georgien, Moldova og Ukraine, men samtidig har behov for økonomisk samkvem med Rusland. Det er følsomt, fordi det kan misforstås, hvis man går for langt, men handelsmuligheder kan også være en del af forhandlingerne. Præcis hvordan man skal dosere og time diskussionen, bør drøftes på forhånd, så man ikke risikerer at blive misforstået. Man måtte træde varsomt og sikre sig, at det ikke giver splittelse i EU, og det skulle være betinget af forbedringer på jorden.

Ministeren kunne ikke se genoptagelsen af topmøder, visumliberaliseringer og energisamarbejde have nogen gavnlig effekt. Han bekræftede, at det i Normandietformatet er de store lande, der har ført an siden 21. februar 2014, hvor Polen også var med. Han havde ikke så fine fornemmelser for, hvem der forhandlede, så længe forhandlingerne fandt sted og EU fremstod samlet. Der var også forhandlinger i OSCE, hvor man prøver at lave en Minskafale, og rygter om direkte forhandlinger ml Kiev og Moskva. Det kunne blive meget voldsomt, derfor måtte man lægge maksimalt pres på begge parter, især Rusland, og støtte op om reformer i Ukraine.

Lars Barfoed savnede stadig en strategisk tilgang. Man kunne diskutere, hvornår man skal lempe sanktionerne, selv mente han som regeringen, at man skulle fastholde en hård kurs. Men hvad ville man egentlig have Rusland til? Man kunne forestille sig en dialog om Syrien, men Lars Barfoed håbede ikke, det skulle forstås sådan, at hvis bare Rusland vil være med til at dæmpe borgerkrigen i Syrien, kan de få lov til at være aggressive i Europa.

Nikolaj Villumsen sagde, at det var meget relevant, at landene i randområdet mellem EU og Rusland skal kunne handle med begge parter. Metalindustrien i det østlige Ukraine er afhængig af det russiske marked, og det spiller ind i befolkningen. Det er afgørende at gøre det muligt at handle med begge parter. Måske endda på samme tid. Det var positivt, at der også forhandles i OSCE.

Holger K. Nielsen var enig i, at det var nødvendigt med en dialog med Rusland, som man har brug for at samarbejde med på en lang række områder. Den strategiske målsætning var vel at få Rusland ind på normalsporet og ikke at se igennem fingre med det, de har gjort. Men det, der gør det vanskeligt, er, at befolkningen på Krim og i dele af Østukraine ønsker en tættere relation til Rusland. Han forstod ikke, hvorfor ministeren troede,

at EU ville rykke sammen, når det var ude i offentligheden, at udenrigsrepræsentanten og medlemslandene ikke var enige? Sandheden var vel også, at EU spiller en ret minimal rolle i Ukraine.

Udenrigsministeren var enig med Lars Barfoed i, at det seneste års udvikling kalder på en egentlig strategi for forholdet til Rusland. Men det var svært at lave en meget håndfast strategi. For det første afhænger meget af Ukraine-krisens udgang – om det bliver en langvarig frossen konflikt, eller om man får en forhandlet løsning med en modus vivendi for det økonomiske samkvem mellem EU, Rusland og Ukraine og de andre stater i området. For det andet var det svært at diskutere i et åbent rum og blandt ministrene. Meget siver ud, og jo mere konkrete og eksplicite man bliver, jo større faciliteter giver man russerne i en følsom forhandlingssituation. Hvis man var krystalklar med hensyn til reaktioner og langsigtede mål, ville man give dem kort på hånden. Man må drøfte, hvilken form for økonomisk samarbejde man kan forestille sig som en strategisk vision og som forhandlingsobjekt. Ministeren mente ikke, anslag i Ukraine var i orden, hvis bare Rusland løser problemer i Syrien, man kan ikke bytte det ene lands interesser med det andet. Han talte bare om, hvordan man normaliserer man kontakterne.

Ministeren var ikke enig med Holger K. Nielsen i, at EU skulle spille en minimal rolle. EU spiller en stor rolle som den største samhandelspartner med både Rusland og Ukraine og svinger taktstikken over for USA, hvor det nogle gange er omvendt. At EU har stået sammen, troede han havde gjort indtryk på Putin. Når man den sidste måned ikke havde set eskalationer, troede ministeren det skyldtes, at Rusland var på det rene med, at det har store omkostninger for dem, hvis de fortsatte.

Det var svært at vide, hvad Krim's befolkning ønsker – bortset fra at det ikke skal være som nu, hvor økonomien er gået i stå og der kun er adgang over Rusland. Sanktionerne kan også mærkes blandt den almindelige befolkning. Den såkaldte folkeafstemning blev afholdt med få ugers varsel, udelukkende med russisk kontrollerede medier, det var uklart, hvad hhv. et ja og et nej ville betyde, og hvordan valghandlingerne foregik. En stor del af befolkningen føler en tilknytning til Rusland, men det var ikke nødvendigvis det samme, som at de ønsker at være en del af Rusland. De fleste ukrainere, også i øst og på Krim, ønskede fredeligt samkvem med Rusland og mulighed for at handle med både Rusland og EU. De reelle interessemodsætninger handlede nok om, at man fra EU's side ønsker, at landene i større udstrækning kan bestemme deres øvrige politik og gå i en mere demokratisk retning med mindre sammenblanding af økonomi og politik.

Lars Barfoed understregede, at det var nødvendigt i et eller andet forum at finde ud af, hvad man ønsker sig af Rusland. Man kan ikke bare se, hvad der sker i løbet af forhandlingerne, der må være en retning, nogle slutmål og et niveau for, hvad der er acceptabelt. Det kunne være at få en ordentlig demokratisk afgørelse på Krim. Ønsker de ikke at være en del af Ukraine, kunne man forestille sig en løsning med en landbaseret transportkorridor for Krim og en fornuftig aftale for mindretal, uden at det betyder suverænitetsafgivelse fra den ukrainske stats side. Strategien må gå forud for en forhandling.

Holger K. Nielsen mente, han nok havde været for negativ med hensyn til EU's rolle.

Udenrigsministeren sagde, at man helt klart skulle overveje, hvad man ønsker, både af den slags, Lars Barfoed skitserede, og hvilke forfatningsændringer, der kunne øge decentralisering og mindretalsrettigheder. Der pågik formelle og uformelle dialoger, men den realpolitiske virkelighed var nok, at EU vil bakke op om enhver aftale med Rusland om Ukraines integritet og suverænitet, som Ukraine kan leve med. En aftale uden om Ukraine ville ikke være ønskelig og rimelig.

2. Handlingsplan for klimadiplomati forud for COP21 i Paris

– Politisk drøftelse/Rådskonklusioner

Rådsmøde 3364 – bilag 1 (sammenfatning side 5)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (12) – bilag 491 (side 1495, senest behandlet i EUU 21/6-13)

Udenrigsministeren: Klimaforandringer er sat på dagsordenen for at drøfte opfølgningen på FN's klimaforhandlinger COP20 i Lima og vejen frem mod en global klimaaftale under COP21 i Paris i december 2015. Der forventes vedtaget rådskonklusioner.

Formålet med drøftelsen er at styrke og udbrede EU's klimadiplomati frem mod COP21 ved i højere grad at engagere udenrigsministrene i bekæmpelse af klimaforandringer. Klimapolitik hænger også sammen med sikkerhedspolitik, hvad vi desværre er vidne til stadig oftere, jf. Folketingets opfordring til regeringen om at styrke klimadiplomati, bl.a. i EU, i forbindelse med den folketingsdebat, vi havde i maj sidste år. Derfor er det vigtigt også at inddrage udenrigsministrene i denne dagsorden. Drøftelsen skal bidrage til at skærpe den klimadiplomatiske indsats, der forhåbentlig kan bane vejen for en ambitiøs klimaaftale i 2015. Det ligger også i naturlig forlængelse af rådskonklusionerne om klimadiplomati, som udenrigsministrene blev enige om den 24. juni 2013. Der lægges desuden op til fremadrettet at sikre, at der er bevågenhed om klimaudfordringen, når andre internationale emner som udviklingsfinansiering og post 2015-processen drøftes. EU's Fælles Udenrigstjeneste vil i samarbejde med medlemslandenes udenrigsministerier arbejde for at tilføre merværdi på dette område. I løbet af 2015 vil det endvidere også være vigtigt at sikre sammenhæng mellem udviklingen af de nye post 2015-mål, altså bæredygtighedsmålene, og klimaforhandlingerne.

Regeringen støtter udenrigsrepræsentant Mogherini's initiativ, og jeg vil selvsagt undersøge, hvordan vi fra dansk side – også på udenrigsministerniveau – bedst understøtter de forskellige aktiviteter. Danmark vil lægge afgørende vægt på en ambitiøs og konkret plan fra EU's side, der kan aktivere og koordinere de forskellige landes diplomatiske og økonomiske indsatser. Finansiering er et helt afgørende element, derfor skal klima tænkes sammen med udvikling og bidrage til grøn vækst og udvikling. Danmark vil i den sammenhæng arbejde for at fremme dialogen mellem nord og syd og ser et helt særligt perspektiv i EU-Afrika-aksen som nøgle til momentum. Her har Danmark tidligere spillet en vigtig rolle, og det vil vi gerne fortsætte med.

Lars Barfoed gik ind for at lave en klimahandlingsplan. Danmark skal spille en meget aktiv rolle i det diplomati, der skal udøves fra Lima og frem. Men man har ikke set selve planen endnu, var der noget konkret indhold, man kan drøfte på mødet?

Nikolaj Villumsen fandt det positivt, at man vil indtænke klimahensyn i udenrigspolitikken.

Jacob Lund havde selv deltaget i COP20 Lima og roste EU for en meget koordineret indsats, hvor man løste opgaven på en fornuftig måde, selv om resultatet ikke blev, som man havde ønsket. Det er vigtigt fortsat at stå sammen som en samlet gruppe. Han støttede linjen, der var lagt.

Udenrigsministeren svarede Lars Barfoed, at der var lavet en handlingsplan med tre elementer. For det første skal der være en strategisk prioritet i alle diplomatiske dialoger og initiativer, det vil sige, at man tager det med, når man alligevel skal ud at tale med andre lande. For det andet skal man bidrage til at sikre en styrket og målrettet kommunikation om Europas samlede støtte til grøn omstilling, altså gøre EU til et foregangseksempel. For det tredje skal det gøres klart, at der er en sammenhæng mellem klima, naturressourcer, velstand og sikkerhed. Ministeren gav Lars Barfoed ret i, at arbejdsdelingen gerne måtte være mere konkret med hensyn til, hvilke lande der har særlige kontakter og kan sætte ind i de kommende måneder. Danmark og Norden har eksempelvis veludviklede diplomatiske forbindelser til LDC-landene, dvs. de mindst udviklede lande, hvoraf mange er afrikanske. Dem har man før haft som gode allierede i klimasammenhænge, sammenlignet med de større udviklingslande, der er mere påholdende på området. Ministerens budskab på mødet ville være, at der er brug for mere konkrete holdepunkter.

3. (Evt.) Libyen

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3364 – bilag 1 (samlenotat side 7)

Udvalgsmødereferat:

Senest behandlet i EUU 12/12-14, referat foreligger endnu ikke

Udenrigsministeren: Der vil på rådsmødet også være en drøftelse af den meget bekymrende situation i Libyen. Et folkevalgt parlament og regering i den østlige del af Libyen konkurrerer med et selvudnævnt parlament og regering i Tripoli i den vestlige del. Hver side støttes af militskoalitioner, som kæmper om kontrollen med landet. Situationen er meget vanskelig, og de seneste måneder har budt på en yderligere optrapning af konflikten, der efterhånden ligner en regulær borgerkrig. Også FN's generalsekretær har udtrykt stor bekymring over den seneste udvikling og voldseskalering. Fra dansk side støtter vi, at EU spiller en aktiv rolle i samarbejde med relevante internationale partnere. Her spiller FN også en helt central rolle. Generalsekretærens særlige udsending i Libyen, Bernardino Leon, leder netop nu en række forhandlinger i forsøget på at skabe dialog og forsoning imellem parterne. Jeg forventer, at rådsmødet vil bakke stærkt op om FN's indsats. Jeg vil desuden gerne fremhæve en positiv udvikling i regionen: nemlig de veloverståede parlaments- og præsidentvalg i Tunesien i efteråret sidste år. Der vil på rådsmødet blive vedtaget rådskonklusioner med stærk politisk opbakning til udviklingen. Det er vigtigt, at EU ikke glemmer fremskridtene midt i de mange kriser. I en region præget af uro og konflikt er det bemærkelsesværdigt, at Tunesien efter årtier med diktatur har formået at gennemføre en overvejende fredelig transitionsproces, om end man ikke er helt i mål med implementering af den vedtagne forfatning. Tunesien viser vejen for andre lande i regionen mod demokrati, retsstat og tolerance. Fra dansk side vil vi fortsætte med at støtte Tunesiens demokratiske udvikling under Det Arabiske Initiativ med fokus på bl.a. menneskerettigheder, ligestilling, torturbekæmpelse, medier samt vækst og beskæftigelse. Fra dansk side bakker vi op om, at EU kvitterer for den positive udvikling.

Nikolaj Villumsen sagde, det var vigtigt at lære af erfaringerne fra Libyen. Han syntes, det var dybt problematisk, at man brød FN-mandatet, da man bombede i landet. Det har været med til at skabe kaos. Det var svært at se, hvad man skulle gøre, og hvem der er for og imod hvem. Som det så ud nu, var der en sammenblanding af islamistiske og regionale kræfter. Kunne man splitte dem ad ved at gå i retning af en decentralisering af landet? Valget var underkendt, landet var så stort og vel også mere eller mindre unaturligt sammensat.

Jacob Lund sagde, at man ved, hvad man har, ikke hvad man får, når man fjerner banditter rundt omkring i verden. Det var ikke godt, hvad man havde, men det var heller ikke på nogen måde blevet bedre. Måske skulle der sættes nye streger på kortet, men det var der folk der vidste mere om end ham.

Udenrigsministeren havde ikke så meget at tilføje.

4. Terrorbekæmpelse

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3364 – bilag 2 (supplerende samlenotat)

Udenrigsministeren: Det franske satiremagasin Charlie Hebdo blev den 7. januar udsat for et angreb, hvor 12 personer blev dræbt under det værste attentat i Frankrig i mange årtier. Som bekendt blev yderligere fire personer dræbt i efterfølgende anslag. Det skorter i medierne ikke på spekulationer om angribernes tilhørsforhold. Al-Qaeda på den Arabiske Halvø har som bekendt i en video taget ansvaret. Det er dog før set, at netværk, der i realiteten har haft begrænset eller slet ingen del i et anslag, alligevel forsøger at tage ansvaret for det. Vi må afvente franske myndigheders efterforskning, før vi for håndfast konkluderer, om ugerningen kan føres tilbage til en terrororganisation – og i givet fald hvilken.

Regeringen har på det kraftigste fordømt disse modbydelige terrorhandlinger. Vi kender ikke de fulde detaljer eller motiverne endnu, men det er i alle tilfælde afskyeligt, at nogle kan finde på at gribe til vold mod uskyldige civile, frie medier og religiøse minoriteter. Der er tale om frontalangreb på selve grundpillerne for vore europæiske demokratiske traditioner. Det kræver et svar. Og søndagens march vil gå over i historien som en enestående international manifestation af sympati og støtte – til Frankrig, til frihedsrettighederne og til vores demokrati. Rådsmødet den 19. januar giver endnu en mulighed for at demonstrere medfølelse med Frankrig og europæisk sammenhold. Jeg forventer også, at vi får en første kortere drøftelse af mulige, fremadrettede modforanstaltninger. Drøftelsen af mere konkrete modforanstaltninger mod terrortruslen forventes at finde sted i regi af justits- og indenrigsministrene.

Der er for mig ingen tvivl om, at terrortruslen kun effektivt imødegås med en bredspektret tilgang, der inddrager både interne og eksterne elementer, herunder naturligvis indsatsen i tredjelande. Her har vi allerede håndtag, der kan og bør skrues på. EU råder over de nødvendige instrumenter, som f.eks. den nye EU-strategi for imødegåelse af terrorisme og udenlandske krigere i Syrien og Irak. Jeg vil derfor især understrege behovet for at skruer op for udmøntningen og udbredelsen af eksisterende redskaber. Det gør også, at vi kan handle hurtigt. Lad mig i den sammenhæng nævne, at Danmark – i tillæg til vores bredspektrede bilaterale indsats – også bistår EU-Kommissionen med at formulere et kommende EU-program for indsatser i Mellemøsten og Nordafrika, der fokuserer på både at opbygge modstandskraft mod voldelig ekstremisme og generel kapacitet til at bekæmpe terrortruslen, når den materialiserer sig.

Udenrigsrepræsentanten har i går sendt et brev til udenrigsministrene og listet en række temaer, der kan arbejdes videre med. Disse flugter godt med danske prioriteter. Vi sender naturligvis brevet over til udvalget i dag.

Jakob Ellemann-Jensen kaldte søndagens manifestation passende, fremragende og udmærket. Det, der var sket i Belgien, understregede også vigtigheden af, at de udenlandske krigere, der kæmper i Syrien, ikke vender hjem. Det havde man talt om en del i

udvalget, også før det blev et almindeligt samtaleemne. Hvilke værktøjer til at forhindre, at de vender tilbage, var det, man ikke bruger nu?

Holger K. Nielsen var enig i, at det var naturligt at tage det op på mødet, men det var lidt diffust, hvad man skulle diskutere. Han nævnte, at spørgsmålet om grænseoverskridende samarbejde om at forhindre kriminalitet og terror ville blive aktuelt i den danske folkeafstemningsdebat. Holger K. Nielsen ville gerne have et oversigtspapir over, hvilke initiativer og værktøjer der fandtes til at forhindre udenlandske krigere i at vende radikaliserede tilbage. Tendensen til radikalisering breder sig ligesom frygten blandt Europas befolkninger, og det må man adressere fra politisk hold.

Lars Barfoed bemærkede, at det nok mest var indenrigs- og justitsministre, der skulle udvikle værktøjerne. Man kendte truslen i forvejen og havde opbygget instrumenter og ressourcer. Det, der skete, var, hvad man havde frygtet, og hvad de instrumenter var beregnet til. Og det kan ske igen. Måske skulle man se på, om man kan bruge de nuværende instrumenter bedre, eller om der skal opbygges flere ressourcer. Man må afvente den videre efterforskning, inden man analyserer, om man kunne have forhindret det med de nuværende instrumenter. Begivenhederne kaldte på et styrket samarbejde og pegede på, at Danmark bør deltage fuldt ud i politisamarbejdet, ligesom direktiv om efterretningskendelser også bør gælde i Danmark. Det kommer man også til at diskutere i forbindelse med retsforbeholdet.

Lars Barfoed mente, at et er at imødegå truslen med instrumenter fra efterretningstjenesten og politi, men det, der virker på langt sigt, er at forebygge og imødegå radikalisering, og derfor burde udenrigsministrene drøfte, hvordan det kunne ske med en yderligere udenrigs-, udviklings- og uddannelsespolitisk indsats. Danmark havde i en årrække haft Det Arabiske Initiativ, som kunne bruges som model for en større fælleseuropæisk indsats.

Nikolaj Villumsen var enig i, at de forfærdelige begivenheder gjorde det nødvendigt at tale om terrorbekæmpelse, og hvordan man kan forsvare demokratiske rettigheder. Man kunne også bruge mødet til at følge op på FN-resolutionen om bekæmpelse af udenlandske krigere og finansieringen af IS. Det var også oplagt at se på mulighederne for at retsforfølge bagmænd og lande, der ser igennem fingre med, at udenlandske krigere krydser grænser, Tyrkiet f.eks. Ville ministeren have fokus på det? Det var en flot manifestation af medfølelse med Frankrig, men det var også specielt at se de deltagere, som repræsenterede lande med godt og grundigt ondt i menneskerettighederne. Den saudiske ambassadør havde f.eks. deltaget, mens man hjemme i Saudi-Arabien idømmer en blogger 1.000 piskeslag for at skrive nogle kloge ting om demokratiske rettigheder. Det var vigtigt ikke at hykle, og han opfordrede ministeren til at rejse en kritik af Saudi-Arabien.

Jacob Lund kaldte terroren i Frankrig forfærdelig og roste til det franske folk for dets reaktion, som marchen søndag var et storslået eksempel på. Det var dog bekymrende, hvordan nogle af de deltagende lande havde reageret efterfølgende. F.eks. havde Tyrkiet

forbudt forsiden af det nyeste Charlie Hebdo. Det var sørgeligt, når ord og handling ikke hænger sammen. Det måtte man i hvert fald på et overordnet plan reagere på.

Udenrigsministeren var enig i Lars Barfoeds analyse: Der var behov for at analysere, hvad der er gået galt i Frankrig. Det retslige, efterretnings- og efterforskningsmæssige tager indenrigs- og justitsministrene sig af. Han var enig med Lars Barfoed og Holger K. Nielsen i, at begivenhederne understreger behovet for et grænseoverskridende samarbejde, og det sætter diskussionen om retsforbeholdet i et klart perspektiv.

På det udenrigspolitiske område var spørgsmålet, hvad man kan gøre i de regioner uden for Europa, såsom Mellemøsten og Nordafrika, hvorfra de fleste udenlandske krigere og ekstremister kommer. Hvis man vil have has på terrorismen, må man styrke de sociale og politiske vilkår og stimulere demokratiske og økonomiske kræfter. Her mente han at EU kunne gøre en forskel. Visionen kunne godt beskrives som Det Arabiske Initiativ gange 100. Flere EU-lande har haft indsatser som dem, Danmark har haft i Nordafrika og i Sahelregionen. Danmark er på grund af sit indgående kendskab til regionen inviteret med til at tilrettelægge EU's indsats, og det var oplagt at bruge udviklingspolitikken til at bekæmpe ekstremisme. Den unge generation skal have alternativer; mange går ind i terrornetværk, fordi de ikke kan få anden beskæftigelse, og fordi terroristerne lønner dem rigeligt.

Ministeren svarede Nikolaj Villumsen og Jacob Lund, at det var kritisabelt, at Tyrkiet forbyder tegningerne, det havde han også givet udtryk for.

Ministeren svarede Holger K. Nielsen, at han ville oversende et notat om EU's nuværende indsatser, og hvor man ser mulighed for at gøre mere. Han var enig i Nikolaj Villumsens bemærkninger om Saudi-Arabien. Faktisk havde EU udtalt sig, og han havde også selv været ude at gøre det samme og ville gøre sit for at EU skulle følge op.

Nikolaj Villumsen syntes, det var godt, at man havde kritiseret Saudi-Arabien. Tyrkiet burde også kritiseres for angreb på ytringsfriheden og for sin adfærd i grænseområderne mellem Tyrkiet og Syrien, hvor politiet havde skudt civile. En løsning på Palæstina-spørgsmålet så han også som afgørende.

Lars Barfoed var glad for, at ministeren også ville have en langsigtet strategisk indsats til forebyggelse af radikaliserings. Visionen om Det Arabiske Initiativ gange 100 var god at have med sig i EU-drøftelserne.

14. Europaudvalgsmøde 16/1-15

4. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

5. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Mødet sluttede kl. 11.15